

Bamble
kommune

Årsplan Grasmyr naturbarnehage 2016-2017

Opplevelser i naturen gir
næring til lek og læring

Innholdsfortegnelse

1. Forord	s. 2
2. Visjon	s. 3
3. Verdier	s. 4
Trygghets sirkelen	s. 5
4. Barnehagens profil og satsingsområder	s. 6
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid og prosjekt	s. 7
Løveloven	s. 8
5. Strategidokument for skole – og barnehage	s. 9
5.1 Fokusområde 1 – ledelse	s. 9
5.2 Fokusområde 2 – sosial kompetanse	s. 10
5.3 Fokusområde 3 – fysisk aktivitet og helse	s. 11
5.4 Fokusområde 4 – språk og lesing	s. 12
5.5 Fokusområde 5 – vurdering for læring	s. 13
6. Rutinesituasjoner i barnehagen	s. 14
7. Fagområder i Rammeplan	s. 15
7.1 Kommunikasjon, språk og tekst	s. 16
7.2 Nærmiljø og samfunn	s. 17
7.3 Kropp, bevegelse og helse	s. 18
7.4 Etikk, religion og filosofi	s. 19
7.5 Antall, rom og form	s. 20
7.6 Natur, miljø og teknikk	s. 21
7.7 Kunst, kultur og kreativitet	s. 22
8. Danning gjennom omsorg, lek og læring	s. 23
9. Barns medvirkning	s. 24
10. Samarbeid med foreldre og foresatte	s. 25
9.1 Forventningsavtale mellom hjem og barnehage	s. 26
11. Overgangs rutiner fra barnehage til skole	s. 27
12. Aktivitetskalender	s. 28.

1. Forord

Vi ønsker alle velkommen til et nytt barnehageår sammen med oss i Grasmyr naturbarnehage.

Årsplanen er en konkretisering av Lov om Barnehager og Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Årsplanen gir informasjon om de overordnede målene i Rammeplanen og barnehagens tiltak for å nå disse.

Ansatte bruker årsplanen som et arbeidsdokument. Hver barnegruppe har detaljerte planer med tiltak for å nå mål som er fastsatt i årsplanen.

Årsplanen skal være med på å styrke foreldresamarbeidet. Foreldre skal gjennom planen få et godt innblikk i barnehagens arbeid, og se en klar sammenheng mellom aktivitetene i barnehagen og våre målsettinger.

Grasmyr naturbarnehage er en kommunal barnehage som ligger sentralt på Grasmyr med skogen både innenfor og utenfor gjerdet. Vårt fantastiske uteområde innbyr til allsidig aktivitet og lek til alle årstider. Vi har stor tro på at vår naturprofil gir barna en hverdag med variert og lystbetont lek, læring og aktivitet sammen med gode venner.

De kommunale barnehagene startet høsten 2014 opp med utviklingsarbeidet *Være Sammen*. Dette er et systematisk, helhetlig og langsiktig arbeid med utvikling av sosial kompetanse. Målsettingen med utviklingsarbeidet er: «*Barnehagen er en engasjerende, varm og tydelig læringsarena der alle byr på seg selv og gir plass til andre*». Dette utviklingsarbeidet vil ha stort fokus i år gjennom årets prosjekt, «Regnbueløvens verden».

Denne høsten kommer også ny Rammeplan for barnehager. Den er barnehagenes styringsdokument og må implementeres i vår hverdag.

Vi vil ha fortsatt stort fokus på pedagogisk lederskap i barnehagen for å lykkes med vårt utviklingsarbeid og implementering av ny Rammeplan.

For å lykkes med å bli bedre, er vi avhengig av et godt samarbeid med foreldre og foresatte. Vi ser fram til et år hvor vi kan lære sammen.

Marit Nikolaisen
Styrer Grasmyr naturbarnehage

2. Visjon – Åpner dører mot verden og framtiden

En visjon kan beskrives som et bilde av en ønsket fremtidig tilstand - en ønskedrøm. Enhet for skole – og barnehage ønsker å gi barna i Bamble et helhetlig opplæringsløp og har valgt visjonen «Åpner dører for verden og framtiden». Vi skal arbeide for at alle barn skal bli vinnere i egne liv ut fra sine forutsetninger.

Barnehagen sin visjon - Mangfold og muligheter

Det er mange måter man kan åpne dører for barn slik at de står rustet til å møte sin framtid. Grasmyr naturbarnehage har valgt å gjøre det gjennom vår egen visjon - **«Mangfold og muligheter»**.

Begrepet *mangfold* beskriver barnehagens variasjon av fysisk miljø og mennesker – små og store, språklig og kulturelt. Vi verdsetter mangfoldet gjennom å ta i bruk vårt varierte og flotte nærmiljø og tilbyr ulike aktiviteter ute og inne. Vi ser *muligheter* fremfor begrensninger. I barnehagen skal barn og voksne få muligheten til og «blomstre» ut i fra egne forutsetninger.

Barnehagen har et aktivt forhold til fortellinger, muntlig og skriftlig. Vi har derfor valgt å bruke folkeeventyret «Skinnvotten» for å tydeliggjøre vår visjon på en barnlig måte. Vi opplever at barna bruker eventyret for å hjelpe hverandre til å løse utfordringer i hverdagen. Gruppenavnene våre kommer fra våre dyrevenner i eventyret. Budskapet i eventyret er at alle blir inkludert uansett hvem du er. Du har en betydning for andre i det sosiale fellesskapet.

3. Verdier

«Verdier er å ligne med personlighetstrekk – de få, sterke begrepene som skal kjennetegne bedriften, organisasjonen eller foreningen vår i ett og alt»
(Ingebrigt Steen Jensen, Ona fyr).

Våre verdier i barnehagen skal kunne sees, høres og føles i vår hverdag uavhengig om du er barn, foreldre eller personal. De skal hjelpe barn og voksne til å ta riktige valg når vi står overfor ulike situasjoner.

Barnehage har i år utarbeidet nye verdier. Disse er **trygghet, inkludering, engasjement og naturglede**. Dette året vil vi bruke til å beskrive hva disse betyr i vår hverdag.

Trygghet

Trygghetssirkelen er en metode som hjelper oss til å se barnet innenfra og til å bygge gode relasjoner mellom voksen-barn og barn-barn. Når vi forstår barnet, klarer vi å møte barnets behov. Eksempel: Når barnet viser utrygghet i nye situasjoner, trenger det beskyttelse, trøst, omsorg og å bli møtt på sine følelser. Når barnet er trygt og tør å ta nye utfordringer, har det behov for støtte ved å bli «heiet frem» og få oppmuntring for å øke barnets mestringsfølelse. Barn møter autoritative voksne i barnehagen.

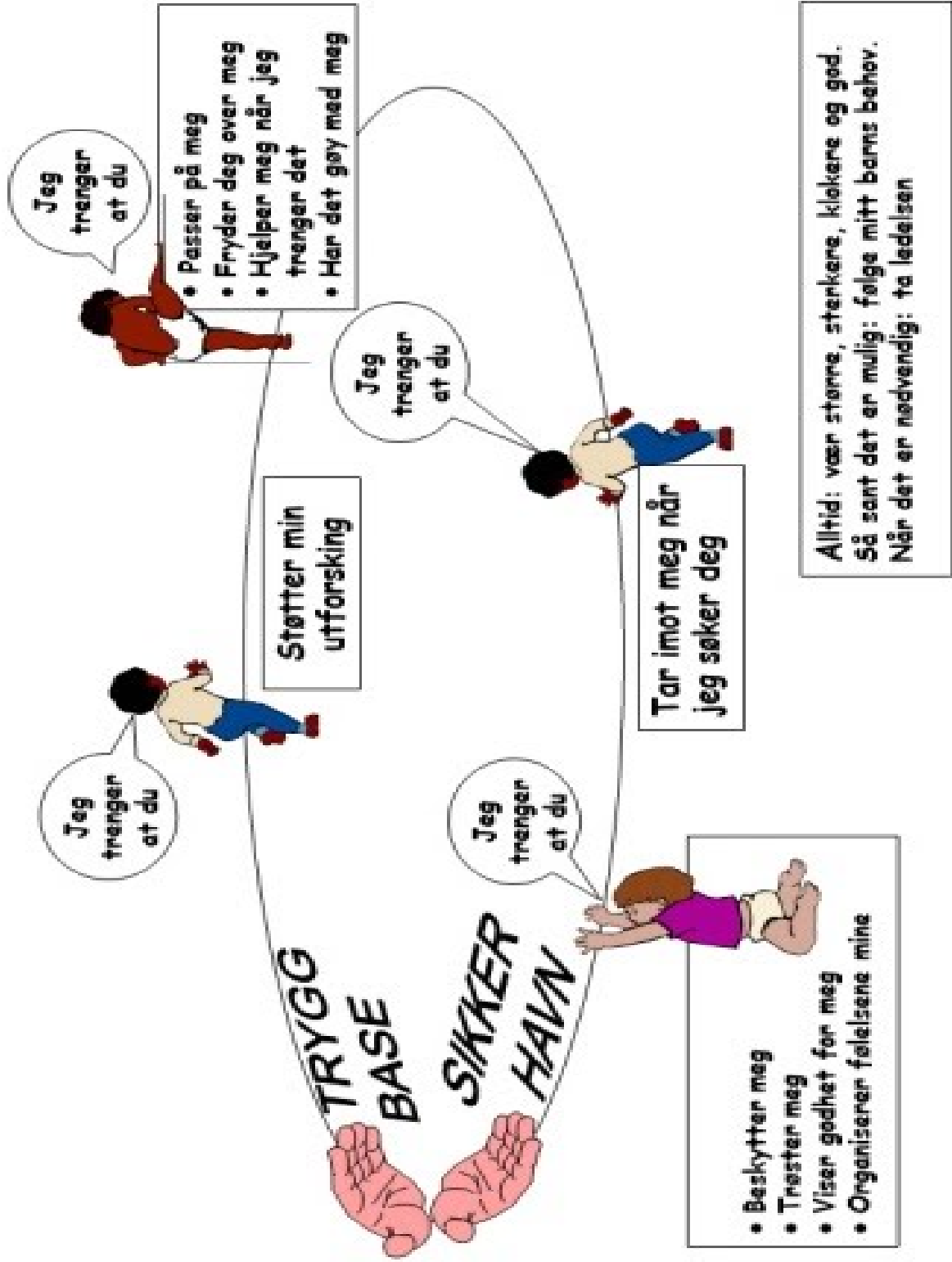
Inkludering

Barnehagen skal ha et inkluderende læringsmiljø for å fremme trygghet, helse, trivsel og læring. Inkludering handler om en indre opplevelse av å være anerkjent og likeverdig. Alle barn skal oppleve seg inkludert både faglig/språklig, sosial og personlig. Det å oppleve et inkluderende læringsmiljø handler i stor grad om å være aktiv deltakende i fellesskapet.

«Alle barn lærer med rett hjelp og støtte» (Avis Glaze, 2014).

Trygghetssirkelen

4. Barnehagens profil og satsingsområder

- «Opplevelser i naturen gir næring til lek og læring»

I Grasmyr naturbarnehage møter barna en hverdag preget av gode opplevelser gjennom lek og aktivitet. Barn møter naturen med alle sine sanser og gjør seg nye inntrykk hver dag. Inntrykkene gir skaperglede og fantasi som er næring til kreativ lek. Forskning viser at barn som er mye ute i naturen, får økt velvære og bedre selvfølelse, noe som medfører økt læringsevne. I vår barnehage er personalet opptatt av naturfaget og er medforskende og nysgjerrige sammen med barna.

Mål: «Barn og voksne har en positiv opplevelse av å være ute i all slags vær»

Kjennetegn:

- Aktive og glade barn ute
- Barn og voksne er nysgjerrige, utforsker og eksperimenterer
- Barn inviterer de voksne med
- Barn og voksne har kunnskap om naturen
- Barn og voksne har positive holdninger til naturen
- Barn viser kreativitet og skaperglede gjennom lek og vennskap

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid og prosjekt

- Være Sammen «Regnbueløvens verden»

Barnehageåret 2014-2015 startet vi opp med utviklingsarbeidet «Være Sammen» og kompetanseheving av personalet ved hjelp av ulike teorier. Dette utviklingsarbeidet skal bidra til å fremme inkluderende fellesskap og barns sosiale kompetanse.

For å implementere Være Sammen i barnegruppa bruker vi prosjektarbeid som metode. Dette er en arbeidsform som ivaretar prosessene i barnas arbeid med ulike temaer. I Grasmyr naturbarnehage har vi valgt felles prosjektittel på hele huset, men tiltakene på hver gruppe blir tilpasset barnas alder og interesser.

I år vil barna bli kjent med verdiene i «Være Sammen» gjennom «Regnbueløvens verden». Temaene i prosjektet vil være identitetsbygging, samspill med andre, inkludering og mangfold. Disse temaene vil bli presentert på barnlig vis, og barns medvirkning vil være i fokus. Løveløvens innhold vil benyttes for å forsterke de ulike temaene

Prosjekt mål: «Barnehagen er en engasjerende, varm og tydelig læringsarena der alle byr på seg selv og gir plass til andre»

Kjennetegn:

- Voksne med kompetanse i å starte, verne og videreutvikle leken
- Voksne som ser og hører barn som bruker barnehagens verdier i samhandling med andre
- Vi ser nysgjerrige og utforskende barn som viser mestringsglede
- Vi ser og hører barn som byr på seg selv
- Vi ser og hører barn som bruker det fysiske miljøet i leken

LØVELOVEN

*Kan du løveloven?
Jeg skal være meg,
men gi plass til andre,
slik at de blir seg,
bry meg om en annen,
hjelp når jeg kan.
Slik blir livet bedre
for barn i alle land!*

*Ser du en som plages?
Det er ikke bra!
Alle må stå sammen
om å si i fra!
Alle barn på jorden
har den samme rett
til å være trygge
og til å være sett.*

5. Strategidokument for skole – og barnehage

Enhet for skole – og barnehage har utarbeidet et strategidokument for å skape et helhetlig opplæringsløp for barn i Bamble. I dette strategidokumentet er det valgt ut noen områder som enheten mener er viktige døråpnere for at barn og elever står godt rustet til å møte verden og framtida. Disse områdene er ledelse, språk og lesing, sosial kompetanse, fysisk aktivitet og helse og vurdering for læring.

5.1 Ledelse

Ledelse blir definert som å skape gode resultater gjennom andre. God ledelse i barnehagen vil skape resultater hos barna i deres læringsreise.

Dette området deles inn i personalledelse, pedagogisk ledelse og gruppeledelse

Mål: Grasmyr naturbarnehage har god ledelse på alle nivåer

Kjennetegn:

- Alle jobber mot felles mål og viser til god progresjon
- Lederteamet tar gode beslutninger til det beste for helheten
- Personalet handler ut i fra et felles verdi og læringsssyn
- Vi utfordrer hverandre ut fra personlige målsettinger
- Alle er bevisst sin rolle og tar ansvar i det daglige
- Barnehagen har god struktur og forutsigbarhet
- Refleksjon og veiledning som metode for læring
- Personalet viser omsorg og trygghet gjennom gode relasjoner
- Barnehagen er en lærende organisasjon

5.2 Sosial kompetanse

Sosial kompetanse er et sett av ferdigheter, kunnskaper og holdninger som er viktig å beherske. Barn må lære å mestre ulike sosiale miljøer, kunne etablere og vedlikeholde relasjoner og vennskap slik at barn trives og utvikler seg best mulig.

Vårt utviklingsarbeid *Være Sammen*, har fokus på kompetanseheving hos alle ansatte, implementering av den autoritative voksenrollen (varm og grensesettende), tidlig innsats og å utvikle barnehagen som en lærende organisasjon for barn og voksne.

Vi ønsker at barn skal møte voksne som handler ut fra like verdier og holdninger. Vi har derfor laget felles forventninger til voksenrollen i barnehagen.

Mål for utviklingsarbeidet:

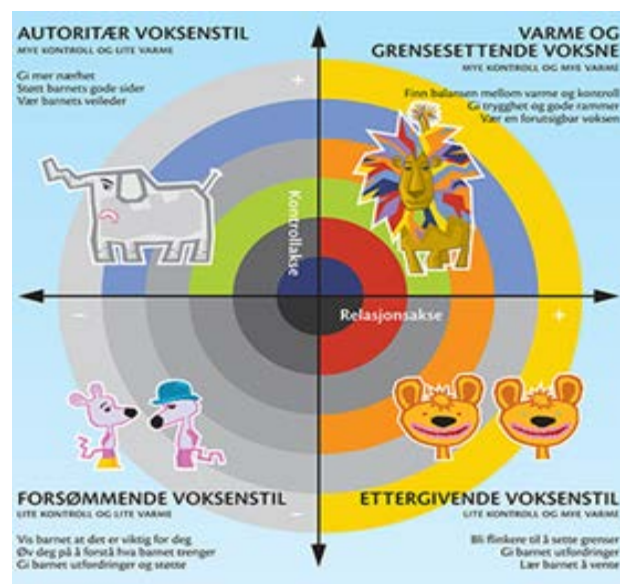
«Barnehagen er en engasjerende, varm og tydelig læringsarena der alle byr på seg selv og gir plass til andre».

I vår barnehage forventer vi at du bygger varm relasjon ved at:

- Du deltar aktivt i lek og samspill med barna
- Du tar barna på alvor, viser interesse og er nysgjerrig på det barna sier og gjør
- Du er bevisst ditt eget kroppsspråk
- Du har rolig stemme og inviterer til glede og humor
- Du anerkjenner barnas følelser og hjelper dem å finne gode løsninger
- Du har blikkontakt, er nede på gulvet og oppe i trærne – der barna er
- Du er her for barna og vær bevisst din kommunikasjon med andre voksne
- Ditt viktigste møte pågår – mobilfri sone

I vår barnehage forventer vi at du er varm, tydelig og grensesettende voksen ved at:

- Du går bort til barnet og setter grenser ved rolig og tydelig samtale
- Du stopper uønsket atferd og er i forkant
- Du hjelper barnet til å finne gode løsninger
- Du forebygger negativ atferd i «fredstid»
- Du viser at du setter pris på barnet til tross for barnets handling og atferd

5.3 Fysisk aktivitet og helse

Fysisk aktivitet og kosthold har stor betydning for barns helse, både fysisk og psykisk. Vi vet at utvikling av en god og sunn livsstil i barneårene er viktig for god helse i voksen alder.

«I løpet av småbarnsalderen tilegner barna seg grunnleggende motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, vaner og innsikt i hvordan de kan ivareta helse og livskvalitet» (Rammeplan, s. 41).

Mål: I Grasmyr naturbarnehage utvikler barna seg til å bli robuste, aktive og sunne barn.

Kjennetegn:

- Fysisk aktivitet er en naturlig del av hverdagen i barnehagen
- Barna utfordrer seg selv ved å dra nytte av hele barnehagens uteområde i lek og aktivitet
- Måltidene er en arena for hygge og gode samtaler
- Barna velger å smake på ny mat

- Vi er en «fiskesprell barnehage» (<http://www.fiskesprell.no/>)
- Vi er en «mer barnehage» (<http://www.frukt.no>)
- Barna er delaktig i matlagingen – Grasmyr restaurant
- Vi har en sunn og variert kost med frukt og grønt hver dag
- Vi har sunne bursdager
- Personalet er gode rollemodeller
- Barn i vekst – motoriske ferdigheter

5.4 Språk og lesing

Barnehagealderen er den beste perioden i barns liv for utvikling av språk. Grasmyr naturbarnehage har hatt språk og lesing i fokus gjennom flere år. Barna møter et personale som legger til rette for forteller – og leseglede i alle hverdagssituasjoner og i det fysiske miljøet.

Rammeplanen sier at «*Barnehagen må sørge for at alle barn får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser. Alle barn må få et rikt og variert språkmiljø i barnehagen*» (Rammeplanen, s. 35).

Mål:

- Barnehagen fanger opp barnas forteller – og leseglede
- De voksne fremmer barnas forteller – og leseglede
- Barna viser fortellerglede

Kjennetegn:

- Barn som viser glede og tør å stå fram å fortelle
- Barn som viser interesse for bøker og fortelling
- Barn som bruker språket aktivt i hverdagen
- Barn som mestrer områdene i «kvalitetssikring språk»

- Voksne bruker språket bevisst og aktivt i alle hverdagssituasjoner
- Språklige aktiviteter med dramatisering, sang, fortelling, rim og regler, høytlesning, m.m
- Et fysisk miljø som innbyr til bruk av språket
- Høytlesing hver dag

5.5 Vurdering for læring

Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den står rustet til å møte nye krav og utfordringer. Systematisk vurderingsarbeid er en viktig forutsetning for å lære av det man har gjort og utvikle barnehagen videre. I vurderingsarbeidet skal barns erfaringer og synspunkter vektlegges, og være utgangspunkt for refleksjon.

Barnehagealderen er en svært læringsintensiv alder. Noen av læringsprosessen foregår nesten automatisk, mens andre krever større bevissthet. Vi voksne i barnehagen kan hjelpe barn til å tenke over sin egen læring ved å styrke barns refleksjons – og selvreguleringsevne. Vi kan gjøre dette ved å samtale med barna om hverdagsaktiviteter. Barna kan bli spurt om hva de gjør og hvorfor de gjør det de gjør.

Mål: «Grasmyr naturbarnehage arbeider systematisk med vurdering for læring ut fra barn, personal og foreldreperspektivet»

Kjennetegn:

- Barnehagens planarbeid tar utgangspunkt barnas opplevelser av barnehagehverdagen
- Vi har en forutsigbar og tydelig barnehagehverdag
- Personalet modellerer og forteller høyt hva vi tenker på, samt setter ord på barnas handlinger
- Barna er motiverte til å delta i lek og aktivitet
- Dokumentasjon i det fysiske miljøet viser barnas prosesser i lek og aktivitet
- Barna bruker dokumentasjonen i sin egen refleksjon
- Personalet reflekterer over egen praksis gjennom praksisfortellinger
- Vi benytter læringspartner som metode
- Kollegaveiledning
- Tilbakemelding fra foreldre via mail el. periodeskriv
- Refleksjon rundt «Barn i vekst»

6. Barnehagens rutinesituasjoner

Barnehagedagen består av flere rutinesituasjoner. Disse situasjonene gir mulighet for gode samspill mellom barn og voksne som fremmer allsidig og god læring. Vi i Grasmyr naturbarnehage ønsker at de voksne møter barna med like holdninger og væremåte i disse situasjonene (jmf. forventninger til voksenrollen s. 8).

Mål for rutinesituasjon	Hvordan gjør vi det
Bringesituasjon: Hvert barn blir møtt av en positiv og trygg voksen	Vi er bevisst eget verbal- og kroppsspråk i møte med barn Vi gir foreldre oppmerksomhet og tid slik at de får gitt informasjon og gitt en god avskjed
Overganger: Barna har oversikt over hva som forventes av de i en overgangssituasjon	Barna blir forberedt og får oversikt over hva de skal gjøre i overgangssituasjonen Tydelige muntlige beskjeder med visuell støtte Voksne deltar og er gode rollemodeller
Inne leken: Barna opplever inkludering og vennskap i god lek	Tilrettelegge for allsidig lekaktiviteter Lekemiljøet gir en forutsigbarhet på hvilken lek som tilbys hvor Voksne er delaktige og støttende i barnas lek
Samling: Barna har en positiv opplevelse, føler seg inkludert og har et læringsutbytte	Vi har fast struktur på samlingsstund Barna har oversikt over innholdet og er forberedt Samlingsstunden er planlagt og har en målsetting
Måltid: Barna nyter god og variert mat Måltidet er en sosial arena med gode samtaler	Barna deltar i forberedelser til måltid Gode forberedelser som skaper ro Kjente rutiner for måltidet Vi er aktivt tilstede i samtale med barna Barna venter på tur og hjelper hverandre
Garderobesituasjon: Barna er selvstendige og mestrer	Godt organisert med ro og forutsigbarhet Støtte, oppmuntre og hjelpe Korte beskjeder og en ting av gangen Fokus på klær etter vær Språksette
Uteleken: Barn opplever glede, mestring og læring Barn opplever inkludering og vennskap Barna opplever aktive, støttende og lekende voksne	Støtter, er aktive og deltakende Tilrettelegger for kreativitet og fantasi Gi ros og tilbakemelding Være opptatt av inkludering og vennskap
Hentesituasjon: Barn og foreldre opplever en god avslutning på dagen	La barnet få avslutte dagen på en god måte Møte alle foreldre på en positiv måte Tid til avskjed å fortelle om barnets dag

7. Fagområdene i Rammeplanen

Rammeplan for barnehager viser til 7 fagområder som skal ligge til grunn for innholdet i barnehagens tilbud til barna. *Hvert fagområde dekker et vidt læringsfelt. Fagområdene vil sjelden opptre isolert. Flere områder vil ofte være representert samtidig både i et temaopplegg og i forbindelse med hverdagsaktiviteter og turer i nærmiljøet* (Rammeplan, s 39).

Arbeidet med fagområdene må tilpasses barnas alder, interesser, barnegruppens sammensetning og øvrige forutsetninger. Alle skal få like muligheter til å møte utfordringer som svarer til deres utviklingsnivå. Rammeplanen sier også at progresjon skal tydeliggjøres og dokumenteres i barnehagen. Dette gjøres gjennom gruppens pedagogiske planmodell for hver periode.

Grasmyr naturbarnehage har utarbeidet en ny pedagogisk planmodell som viser fagområdene som en integrert del av vårt prosjektarbeid.

7.1 «Kommunikasjon, språk og tekst»

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold.

Kommunikasjon foregår i et vekselspill mellom å motta og tolke et budskap og selv være avsender av et budskap. Å få varierte og rike erfaringer er avgjørende for å få forstå begreper (Rammeplan s. 40).

Språk er en forutsetning for god lek, læring og utvikling. Naturen innbyr til mange opplevelser som gir barna mye å samtale om. Den er også en arena for førstehåndserfaringer, som er viktig for barnets helhetlige utvikling, språklig så vel som sosialt og intellektuelt.

Kjennetegn 1-3 år	Kjennetegn 3-4 år	Kjennetegn 4-5 år	Kjennetegn 5-6 år
2-3 ords setninger Forteller gjennom mimikk, kroppsspråk, gester og ord Mengde til 2 Kan minst 2 farger Deltar i sang, rim/regle leker Interesse for billedbøker Kan kombinere to gjenstander f.eks: « <i>Kan du legge dukken i sengen</i> »	Setninger på inntil tre til fire ord i riktig rekkefølge (Flerspråklige uttrykker seg med mimikk, gester, og kroppsspråk) Liker å bli lest for Grunnfargene (rød, blå, gul, grønn) stor/liten, lang/kort, minst/størst. Preposisjonene i, på, under, over, bak, foran.	Forteller en kort historie ved hjelp av bilder, konkreter/egne opplevelser Rimer på egenhånd Kan første bokstav i navnet sitt Kan sekundærfarger (brun, lilla, rosa, turkis) Kan trekant, sirkel, kvadrat, tung/lett, høy/lav Alle språklyder	Mengdebegrep opp til 6. Kjenne tallrekke fra 1-20. Rime på egenhånd Kjenne lese- og skriveretningen. Barnet kan skrive navnet sitt. Barnet kan gjenfortelle fra en bok/lydbok uten visuell støtte. Barnet forstår nektende setninger.
Dette gjør vi i barnehagen	Dette gjør vi i barnehagen	Dette gjør vi i barnehagen	Dette gjør vi i barnehagen
Språksette og kommunisere rundt handlinger, situasjoner og gjenstander Stimulere alle sanser: se, høre, smake, føle, kjenne, bevege og lukte Bruke konkreter og konkrete situasjoner, språkposer, matlaging, tegning, turer, lek og IKT Rim, regler og bevegelsesleker Aktiv bruk av billedbøker Prosjektarbeid og dokumentasjon	Språksette og kommunisere handlinger, situasjoner og gjenstander Konkreter/konkrete situasjoner, turer, lek, IKT, snakkepakka Spill/puslespill Billedbøker med tekst Drama/teater/ rollespill, språklek Prosjektarbeid og dokumentasjon	Språksette og kommunisere handlinger, situasjoner og gjenstander Konkreter/konkrete situasjoner, turer, lek, IKT, Snakkepakka Spill/puslespill Billedbøker med tekst Rim og regler Tegne seg selv, samtaler Lytte leker, lydlotto, språkleker, språksprell Prosjekt og dokumentasjon	Språksette og kommunisere handlinger, situasjoner og gjenstander Konkreter/konkrete situasjoner, turer, lek, IKT, Snakkepakka Spill/puslespill Tekstskaping Tallkort, mengdekort Rim/regler og lek med språket Høytlesing – gjenfortelle Prosjektarbeid og dokumentasjon

7.2 «Nærmiljø og samfunn»

Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet. Den skal legge vekt på å styrke kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet, natur, kunst og kultur, arbeidsliv, tradisjoner og levesett (Rammeplan s. 47).

Liten base (1-3 år):

- Barna skal bli kjent med seg selv, nye barn og voksne og oppleve gruppetilhørighet
- Barna skal bli kjent med nærmiljøet gjennom turer i og nær barnehagen
- Barna skal oppleve å få medvirke i egen hverdag gjennom voksne som møter barnas initiativ, interesser og behov.

Stor base og Skogshytta (3-5 år)

- Barna skal oppleve at de er verdifulle og viktige for fellesskapet
- Barna skal bli kjent i nærområdet gjennom turer som gir erfaring med samfunnet rundt barnehagen
- Barna skal oppleve likeverd mellom gutter og jenter
- Barna skal få kjennskap til likheter og ulikheter i norsk kultur og annen kultur
- Barna skal oppleve at det de sier, ønsker og mener har betydning, samtidig som de skal lære å ta hensyn til andre
- Barna skal få en forståelse av at Norge er en liten del av en stor verden
- Barna skal få kjennskap til samisk kultur og tradisjon

7.3 «Kropp, bevegelse og helse»

Gjennom kroppslig aktivitet lærer barn verden og seg selv å kjenne. Ved sanseinntrykk og bevegelse skaffer barn seg erfaringer, ferdigheter og kunnskap på mange områder (Rammeplan s. 41).

Barn er kroppslige. Gjennom bevegelse lærer de om seg selv, om andre og sine omgivelser. Å gi barn gode kroppslige opplevelser er derfor en viktig del av barnehagens oppgave. Ute i naturen ligger alt tilrettelagt for allsidig og lystbetont bruk av kroppen som utvikler barnas bevegelse og fysiske og psykiske helse.

Progresjonsplan for «Kropp, bevegelse og helse»

Kjennetegn 1-3 år	Kjennetegn 3-4 år	Kjennetegn 4-5 år	Kjennetegn 5-6 år
Løpe, skifte retning og tempo Huker seg ned og reise seg uten å bruke hendene Krabbe opp på ting Bruke pedaler på sykkel Bygge tårn med store klosser Spiser med skje og holder blyant Kaste ball i en retning Hoppe på et bein, lander på begge Pinsettgrep	Hopper med samla bein Står på et bein Kan gå på tær gå på en bred strek Bygger tårn med flere klosser Kan gå i trapper, skritt for skritt Kaster med stor ball med begge hender Blyantgrep	Kroppen roterer fritt under gange Står på et ben Hinker og hopper fra sten til sten Går fritt opp og ned trapper Kaster med ball og kroppen inngår i kastet Løper på tærne Klatrer i trær/stige Bruker blyant med kontroll Tegner menneske (hode, kropp, bein og fingre)	Diagonalgang med armsving Løper med tydelig svevphase God balanse på et ben Hopper lengde med tilløp Løper opp og ned trapper Hinker fremover, skifter høyre og venstre ben Hopper tau God finmotorikk
Dette gjør vi i barnehagen	Dette gjør vi i barnehagen	Dette gjør vi i barnehagen	Dette gjør vi i barnehagen
Krabbeleker, åle, rulle, klatre og hoppe Lek med ball (Krysskoordinasjon) Sanseleker Bevegelsesleker Tegne og male Bygge leker Turer i ulendt terreng Sunt og variert kosthold Spise selv Vaske hender Voksne som byr på seg selv Plukke ting i naturen	Faste turdager Hinderløype, natursti og minirøris Aktiviteter som fremmer å løpe, klatre, balansere, huske, grave, bygge bære, frakte, balleker, male, klippe, lime Finne/plukke ting i naturen Delta i matlaging Sunn og variert kost Voksne som byr på seg selv	Faste turdager Hinderløyper, natursti og minirøris Aktiviteter som fremmer å løpe, klatre, balansere, huske, grave, bygge, bære, frakte, Balleker, male, klippe, lime Finne/plukke ting i naturen Delta i matlaging Sunn og variert kost Voksne som byr på seg selv	Faste turdager Hinderløyper, natursti og minirøris Aktiviteter som fremmer å løpe, klatre, balansere, huske, grave, bygge bære, frakte, Balleker, male, klippe, lime Finne/plukke ting i naturen Delta i matlaging Sunn og variert kost Voksne som byr på seg selv

7.4 «Etikk, religion og filosofi»

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier og holdninger. Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppen, samtidig som den skal ta med seg verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon (Rammeplan s. 45).

Små barn stiller store spørsmål. De har også en evne til å undre seg, og til å se det det vanlige i et nytt og uventet lys. Dette er helt vesentlige egenskaper for å kunne filosofere. Barns undring og vitebegjær er et godt utgangspunkt for å skape filosofiske samtaler. Filosofi i barnehagen tar sikte på å fremme barnas medvirkning og språklige og sosiale kompetanse.

Progresjonsplan for « Etikk, religion og filosofi»

Under viser vi en overordnet progresjonsplan for fagområdet. Gruppens pedagogiske plan viser en mer detaljert progresjon over mål og innhold.

Liten base (1-3 år)

- Barna opplever omsorg, trygghet og anerkjennelse i hverdagen
- Barna lærer å være gode mot andre, trøste og hjelpe
- Barna blir kjent med sine og andres ulike følelser
- Barna får erfaring med ulike tradisjoner og undrer seg sammen med andre
- Barna får begynnende forståelse for turtaking

Stor base og Skogshytta (3-5 år)

- Barna kan tilpasse seg felles regler og normer
- Barna ønsker å hjelpe hverandre
- Barna uttrykker egne meninger på en positiv måte
- Barna har kjennskap til kristne tradisjoner og høytider
- Barna har kjennskap til tradisjoner og høytider fra andre kulturer
- Barna setter ord på sine egne følelser og kan løse uenigheter med ord

7.5 «Antall, rom og form»

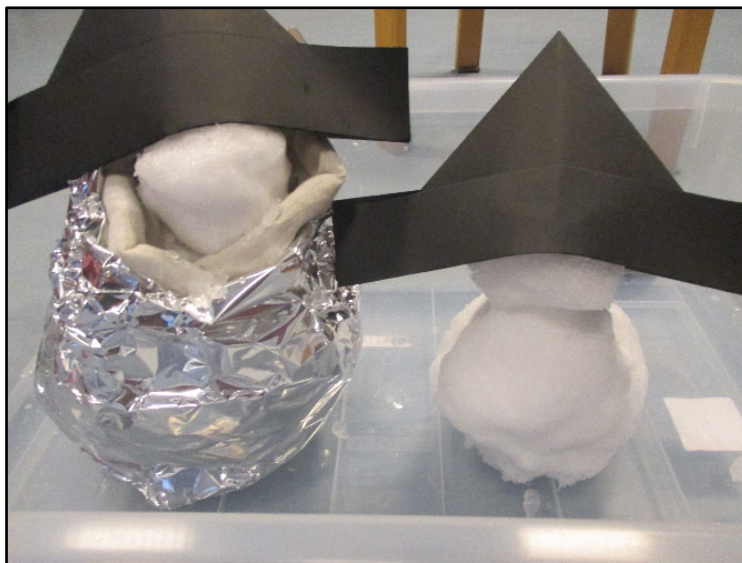
Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse (Rammeplan s. 48).

Uterommet gir uendelig muligheter for tidlig matematisk læring. Barns egen aktivitet er preget av eksperimentering, utforskning og lek. Barna undrer seg og finner svar på sine spørsmål alene eller ved støtte av oss voksne eller andre barn. Barn er opptatt av tall, geometriske former og andre begreper og sammenhenger som er med på å danne grunnlaget for matematisk forståelse og tenkemåte. For barna er antall, rom og form ikke et eget fag, men fungerer som en del av barnas naturlige tenke- og handlingsmåte.

Personalet må være lyttende og oppmerksomme i forhold til den matematikken barna uttrykker gjennom lek, samtaler og hverdagsaktiviteter. Antall, rom og form skal være en naturlig del av barnehagehverdagen.

Viser her til «Barn i vekst» - og skjemaet observasjon av barns språk. Dette er felles plan for barnehagene i Bamble.

Gruppenes pedagogiske plan viser en mer detaljert progresjon over mål og innhold.

Hvem snømann smelter først?

7.6 «Natur, miljø og teknikk»

Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til alle årstider og i all slags vær. Fagområdet skal bidra til at barn blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, årstider og vær. Det er et mål at barn skal få en begynnende forståelse av betydningen av en bærekraftig utvikling (Rammeplan s. 44).

Dette fagområdet vil barna møte gjennom hele barnehageåret. Naturen er vår viktigste læringsarena. Her legges det til rette for gode og varierte opplevelser som vil påvirke barnas naturglede. Barna får en forståelse for viktigheten av alt som vokser og gror. På den måten bidrar vi til å ivareta vår naturarv og føre den videre til kommende generasjoner.

Progresjonsplan for « Natur, miljø og teknikk»

Under viser vi en overordnet progresjonsplan for fagområdet. Gruppens pedagogiske plan viser en mer detaljert progresjon over mål og innhold. Viser også til IKT plan for barnehagene i Bamble.

Liten base (1-3 år):

- Barna opplever glede av å være ute
- Barna erfarer at materialer endrer seg – vått/tørt, hardt/mykt
- Barna får kjennskap til insekter, småkryp og husdyr
- Barna viser en begynnende respekt for planter og dyr

Stor base og Skogshytta (3-5 år)

- Barna får innsikt i ulik produksjon av matvarer
- Barna har kjennskap til småkryp og planter
- Barna har kunnskap om kildesortering
- Barna har kunnskap om de ulike årstidene og værphenomen
- Barna har begynnende forståelse for naturens kretsløp og samspill i naturen

7.7 «Kunst, kultur og kreativitet»

Barn skaper sin egen kultur ut fra egne opplevelser. Gjennom rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelser, eksperimentering, skapende virksomhet, tenkning og kommunikasjon (Rammeplan s. 42).

Naturen gir barna mulighet til å oppleve med alle sanser, iaktta og undre seg. Vi ønsker at barna skal få mulighet til å bearbeide sine inntrykk. Fagområdet kunst, kultur og kreativitet gir den muligheten. Inspirasjon hentes fra naturen men også fra ulike kunstnere og andre estetiske uttrykksformer.

Progresjonsplan for « Kunst, kultur og kreativitet»

Under viser vi en overordnet progresjonsplan for fagområdet. Gruppens pedagogiske plan viser en mer detaljert progresjon over mål og innhold. Viser også til IKT plan for barnehagene i Bamble.

Liten base (1-3 år):

- Barna får varierte erfaringer og sanseintrykk gjennom allsidig bruk av kroppen
- Barna får erfaring med ulike prosesser og uttrykksformer
- Barna deltar i begynnende rollelek

Stor base og Skogshytta (3-5 år):

- Barna uttrykker seg gjennom musikk, drama og formidling
- Barna tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede i aktivitet og lek
- Barna viser interesse for de estetiske fagene og bruker disse til å bearbeide sine inntrykk
- Barna er delaktig i rollelek og kan inneha ulike roller

8. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning skjer i samspill med omgivelsene og med andre og er en forutsetning for meningsdanning, kritikk og demokrati. (Rammeplan s. 15)

Danning er en utviklingsprosess som starter fra barnets fødsel og er i kontinuerlig utvikling. Det handler om at barnet forstår seg selv i verden og omgivelsene. Det handler om å gi barna impulser som bidrar til ettertanke, nysgjerrighet og undring. Som personale i barnehagen har vi et aktivt og bevisst forhold til egen rolle og hvordan vi i vårt arbeid bidrar til at disse prosessene skjer. Personalet har et bevisst forhold til hvordan barn lærer og hvordan man skaper et godt læringsmiljø.

Lek er barnehagens viktigste lærings – og dannelsesarena. Barn leker først og fremst fordi det er gøy, noe som gir leken egenverdi. Gjennom leken utvikles språket, vennskap knyttes, opplevelser bearbeides og ferdigheter utprøves.

Omsorg ligger som et grunnlag for all lek og aktivitet, slik at barn opplever en god dannelsesprosess. God relasjon mellom voksen og barn bærer preg av lydhørhet, nærhet, innlevelse, evne og vilje til samspill.

Naturen som dannelsesarena.

Som naturbarnehage ønsker vi å fremme barnas positive holdninger i forhold til naturen. Med naturfaglig danning menes:

- Barnas opplevelser i naturen
- Barnas kunnskaper om natur, dyr og planter
- Barna skal lære å ta vare på og verne om naturen
- Barna skal bli glade i å bruke naturen i sin oppvekst

Barnehagen må være en arena som legger til rette for at:

- hvert enkelt barn opplever trygghet og omsorg i hverdagen
- barna opplever gode relasjoner og variert lek
- barna får anledning til å reflektere over seg selv og sitt forhold til andre barn og voksne
- barna blir stimulert til nysgjerrighet og undring gjennom aktivitet og lek
- barna møter personal som støtter, inspirerer og oppmuntrer i leken
- barna blir møtt på en anerkjennende måte

9. Barns medvirkning

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet (Barnehageloven § 3).

Barn har ulike måter å vise sine behov, ønsker og interesser på. De uttrykker seg gjennom samtaler med andre barn og voksne, de viser det gjennom kroppsspråk eller gjennom valg av aktiviteter.

I Grasmyr naturbarnehage ønsker vi at barna skal oppleve dagene som meningsfulle, slik at de får gode minner som de vil ta med seg videre i livet. For at hverdagen skal oppleves som meningsfull, tilrettelegger vi for barns medvirkning ved blant annet:

- at personalet er tilstedeværende og fanger opp barnas uttrykk
- ivaretar barnas trivsel og forebygger utestenging/mobbing (*jmf. Forebyggende plan og handlingsplan mot mobbing*)
- tar barnas uttrykk med i videre planer
- legger til rette for variert lek og gode opplevelser
- har en hverdag med mye humor og glede
- gjør barna kjent med innholdet i begrepet demokrati og likestilling
- tilpasser leke – og læringsmiljøet etter barnegruppens behov

«Se for deg et barn som går og bærer på en skattekiste. Denne kista inneholder alle barnas evner og forutsetninger for å lykkes her i verden. Vår viktigste oppgave i barnehagen er å finne nøklene til kista og hjelpe barnet til å låse opp de ulike rommene, slik at det kan få tatt alle sine evner i bruk. Vår oppgave i barnehagen er ikke å fylle kista, men å åpne den og være åpen for det vi måtte finne der» (Pape 2005, s. 39)

10. samarbeid med foreldre og foresatte

Foreldre og personal har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på gjensidig åpenhet og tillit. (Rammeplan s. 14).

I Grasmyr naturbarnehage ønsker vi et foreldresamarbeid som er preget av åpenhet, trygghet og respekt. Vi ønsker at foreldre/foresatte opplever barnehagen som en god støttespiller, slik at vi best mulig skaper en god hverdag for barna.

Barnehagen har ulike arenaer for samarbeid:

- **Daglig kontakt:** Uformelle samtaler, utveksling av informasjon/beskjeder og tilbakemelding på hverdagen for barnet
- **Foreldresamtaler:** To ganger i året – og etter behov
En fortrolig samtale med gjensidig utveksling av informasjon om barnet. Barnets trivsel, vennskap, utvikling og læring er i fokus
- **Foreldremøte:** Avholdes en til to ganger i året hvor ulike temaer blir tatt opp. Presentasjon av hvordan vi jobber i forhold til ulike utviklingsarbeid og prosjekter.
- **Foreldreråd:** Foreldrerådet består av alle foreldrene/foresatte til alle barna i barnehagen. I dette fora kan ønsker, behov og forslag drøftes og meldes videre til samarbeidsutvalget. Foreldrerådet velger representanter til samarbeidsutvalget.
- **Samarbeidsutvalg:** Består av politiker (eier), foreldre og ansattes representanter. SU skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for alle parter som på ulike måter har et ansvar for barnehagens innhold og drift. Representantene kan komme med råd og innspill og arrangere dugnader, temakvelder og andre arrangementer som kan skape kontakt mellom hjemmene og barnehagen.
- **Dugnad:** Arrangeres en gang i året – og etter behov

Foreldrerepresentanter barnehageåret 2015/2016:

Liten base:	Anne Lise Aakesen Werner	mail: ali@werner.no
(vara):	Tonje Merete Arneberg	mail: tmarneberg@gmail.com
Stor base:	Øyvind Danielsen	mail: oyvind.danielsen@hotmail.com
(vara):	Taran V. Løyland	mail: Taran@vangstein.no
Skogshytta:	Hege Linneberg	mail: hege@hegelinneberg.no
(vara):	Karen Anne Gudbrandsen	mail: Kgudb@statoil.com

Forventningsavtale mellom hjem og barnehage

I Grasmyr naturbarnehage jobber vi for et godt samarbeid mellom hjem og barnehage. Vi ønsker at dette samarbeidet skal preges av: Gjensidig tillit og respekt, åpen dialog, engasjement og på et felles ansvar til barnets beste.
«Mangfold og muligheter»

Hjem:

- Du holder deg oppdatert om ditt barn gjennom å etterspørre informasjon og ved å bruke de informasjonskanalene som barnehagen bruker
- Du bidrar til ditt barns trivsel, læring og utvikling ved å ha god tid til samtale og være nysgjerrig på barnets hverdag i barnehagen
- Du deltar på foreldresamtaler, foreldremøter, dugnad og andre arrangementer som er viktig for barnets hverdag i barnehagen
- Du kontakter barnehagen tidlig om det skulle være forhold som skulle være vanskelig, og at det gjøres på en løsningsorientert måte
- Du gir beskjed om barnet har fri eller er syk.
- Når andre skal hente, får barnehagen beskjed
- Du henvender deg til en i personalet når du leverer/henter barnet
- Du følger opp anbefalte sykdomsrutiner
- Viktig at du snakker positivt om barnehagen til barnet og om andre barn i barnehagen – da styrker du vennskap og gode relasjoner
- Du følger opp med klær og utstyr som ditt barn har behov for i barnehagen

Barnehage:

- Du blir møtt på en høflig og imøtekommende måte ut fra barnehagens verdier
- Når barnehagen kontakter deg om noe som kan være vanskelig, gjøres det på en løsningsorientert måte
- Viktig informasjon blir gitt muntlig, skriv ut eller på mail
- Gjennom dokumentasjon på basen og på vår blogg, vil du bli holdt oppdatert om barnas hverdag og opplevelser
- Du vil bli invitert til to foreldresamtaler og 1-2 foreldremøter årlig hvor det blir lagt til rette for samarbeid om ditt barns trivsel og utvikling
- Du vil bli kontaktet på et tidlig tidspunkt dersom det oppstår forhold som kan ha betydning for barnets trivsel, læring og utvikling
- Du vil oppleve at barnehagen legger til rette for at barnet skal oppleve mestring
- Barnehagen har et engasjert personal som legger til rette for et inkluderende miljø
- Personalet består av varme og grensesettende voksne

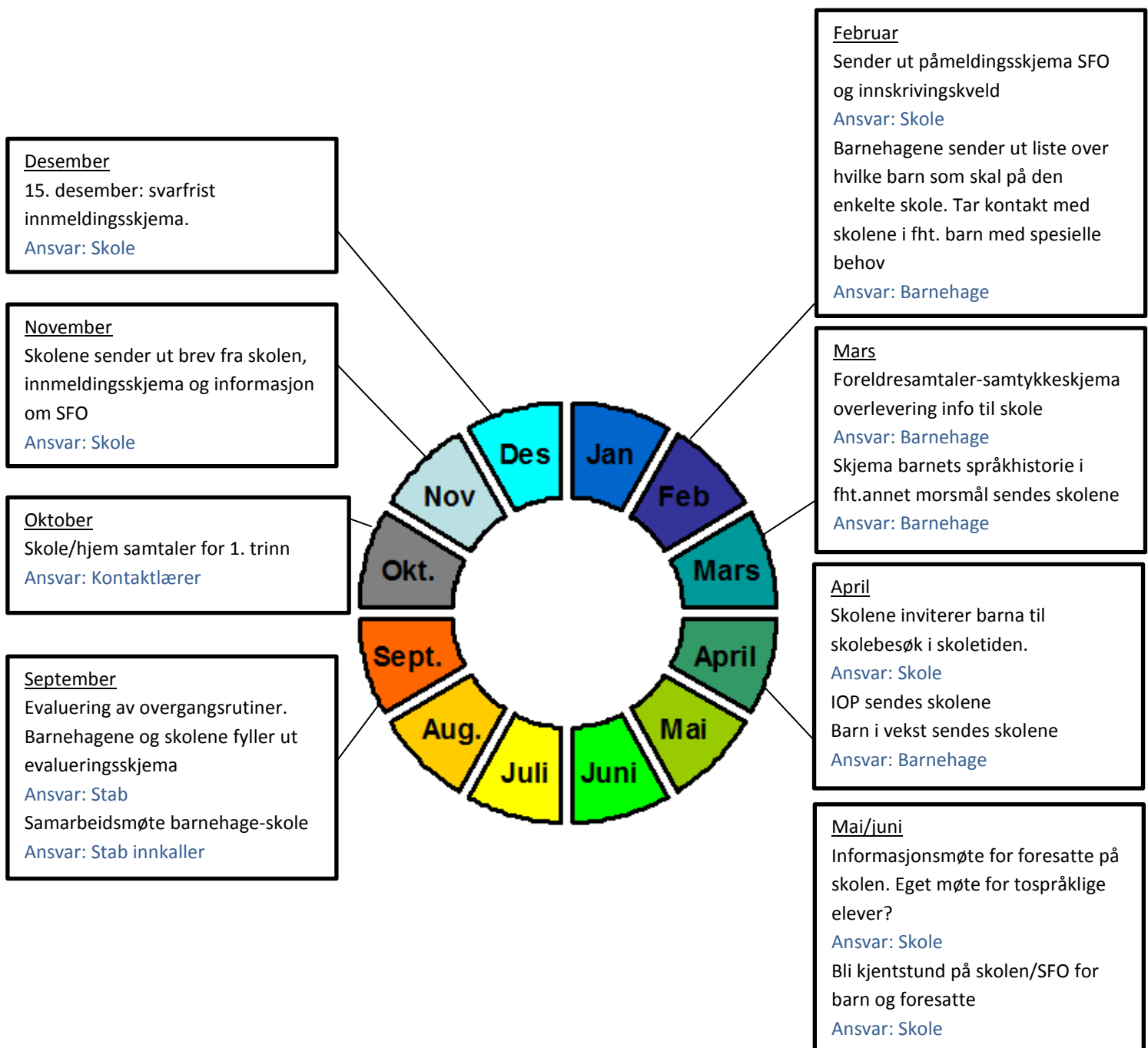
11. overgang fra barnehage til skole

Skoleforberedende aktiviteter:

Grasmyr og Falkåsen barnehage har utarbeidet en felles plan for skoleforberedende aktiviteter. I planen har vi valgt ut noen grunnleggende ferdigheter som vi mener det er viktig for barna å mestre før skolestart. Planen skal kvalitetssikre at barna møter et felles pedagogisk innhold det siste året i barnehagen.

Vi ønsker at barna tar avskjed med våre barnehager på en god måte, gleder seg til å begynne på skolen og opplever at det er en sammenheng mellom barnehage og skole

De fem hovedområdene vi har valgt er sosiale, språklige, motoriske, digitale og matematiske ferdigheter.

12. Aktivitetskalender

Tid	Aktivitet	Hvem
12. Oktober	Idrettsdag	Alle
24. oktober	FN dagen	Alle
28/11, 5/12, 12/12 og 19/12	Adventssamlinger	Alle
? desember	Julevandring Stathelle kirke	Førskolebarna
13. desember	Lucia	Barn og foreldre
13. desember	Julekonsert Stathelle barneskole	Førskolebarna
22. desember	Nissefest	Alle
3. februar	Karneval	Alle
15. februar	Vinterarrangement	Alle
7. april	Påskefrokost	Barn og foreldre
3. mai	Tur til Sundbykåsa	Stor base og skogshytta
4. mai	Tur til Sundbykåsa	Liten base
10. mai	Dugnad	Ansatte og foreldre
I løpet av mai	Fotografering	Alle
16. mai	Mai fest	Alle
Uke 21	Tur med Dikken	Avslutningstur førskolegruppa
7. juni	Sommerfest	Barn og foreldre

Vi tar forbehold om endringer på datoer.

